

چشم‌انداز جهانی نفت

سلطه آپیک

در چشم‌انداز بلند مدت بازار انرژی غیرممکن خواهد بود.

بر این اساس، نگاه امروز جامعه غرب به نقش و جایگاه آپیک در بازار جهانی انرژی، نگاه همراه با تردید و بدبینی نیست و دو طرف، لزوم همکاری جهت تعیین قیمت‌های منطقی را برای نفت خام، به عنوان حامل اصلی انرژی مصرفی در دنیا پذیرفته‌اند.

اما در کشورهای عضو آپیک، هنوز مناطقی که عملیات اکتشاف نفت در آنها انجام نشده است، گستره وسیعی را تشکیل می‌دهند. عراق یکی از نمونه‌های قابل توجه در این میان می‌باشد که با وجود ذخایر گسترده فعلی آن، تنها ۱۰ درصد از خاک این کشور تحت عملیات اکتشاف نفت قرار گرفته است. بر اساس برآورد بی‌بی‌سی، بیش از ۷۵ درصد از رشد ذخایر جهانی نفت خام تا سال ۲۰۳۰ متعلق به کشورهای عضو آپیک خواهد بود.

وابستگی فزاینده

برآورد بریتیش پترولیوم نشان می‌دهد رشد جهانی تقاضای نفت خام در سطح بین‌المللی تا سال ۲۰۳۰ رقمی معادل ۱/۷ درصد در سال خواهد بود که با این رقم، مصرف جهانی نفت خام طی ۲۰ سال آینده ۳۹ درصد افزایش خواهد یافت. بر این اساس، مصرف جهانی نفت خام که در حال حاضر حدود ۸۰ میلیون بشکه در روز است، به حدود ۱۰۲ میلیون بشکه در روز افزایش خواهد یافت. با وجود افزایش همکاری‌های بین کشورهای تولیدکننده و مصرف‌کننده نفت خام در جهت ایجاد ثبات در بازارهای جهانی آن، جلوگیری از وابستگی گسترده به یک منبع خاص برای تأمین نیازهای انرژی و لزوم متنوع‌سازی منابع تأمین انرژی در جهان غرب موجب شده است تمرکز بر روی منابع جدید و نامتعارف تأمین انرژی از جمله شن‌های نفتی و نیز انجام عملیات اکتشاف و تولید نفت در نقاط خاص مانند آب‌های بسیار عمیق و مناطق قطبی به ضرورتی گریز ناپذیر برای تأمین نیازهای فزاینده انرژی مناطق مختلف جهان تبدیل شود.

در این بین، استفاده از تکنولوژی‌های جدید برای بهره‌گیری از منابع نوین انرژی - به خصوص منابع تجدیدپذیر - سهم قابل توجهی را در تأمین نیازهای آتی جهان صنعتی به انرژی بر عهده خواهد داشت. وضع مالیات بر کربن و انواع مالیات‌های زیست‌محیطی بر تولید و مصرف انرژی‌های آلاینده محیط زیست - به خصوص فرآورده‌های نفتی - به خودی خود موجب گسترش زمینه استفاده از سوخت‌های پاک و منابع تجدیدپذیر انرژی در این کشورها طی سال‌های اخیر شده است؛ روندی که بر اساس مشاهدات موجود، طی سال‌های آینده رشد فزاینده‌ای را شاهد خواهد بود. ■

نقش آپیک در بازار جهانی نفت، عامل تعیین‌کننده مهمی است که در آینده، مؤلفه‌های متعددی را از بازار تحت تأثیر قرار می‌دهد.

آن که سهم کشورهای مزبور از تولید جهانی نفت خام در همین زمان تقریباً معادل ۴۰ درصد از کل تولید برآورد شده است. تفاوت بین این ارقام، بیانگر پتانسیل قابل

ملاحظه برای افزایش سهم کشورهای سازمان از عرضه جهانی نفت خام است.

نفت در بستر بحران

بروز بحران‌های نفتی دهه ۱۹۷۰ به دلیل تحریم نفتی غرب از سوی کشورهای عرب عضو سازمان (۱۹۷۳) و قطع ناگهانی تولید ۶ میلیون بشکه‌ای نفت ایران در زمان پیروزی انقلاب اسلامی (۱۹۷۹) موجب کمبود ناگهانی نفت در بازارهای جهانی شد که فشار عمده آن، متوجه کشورهای غربی که مصرف‌کننده عمده نفت خام و فرآورده‌های نفتی محسوب می‌شوند گردید. در آن زمان، تشکیل صف‌های طولانی در مقابل جایگاه‌های سوخت‌گیری و رشد شدید قیمت فرآورده‌های نفتی در این کشورها، خاطره تلخی را از حضور و نقش آفرینی آپیک در اذهان مصرف‌کنندگان غربی ایجاد کرد. از همان زمان، سازمان کشورهای صادرکننده نفت در نگاه جامعه غرب به کارتی مبدل شد که تنها هدف آن، حداکثر سازی منافع مالی حاصل از صدور و فروش نفت در بازارهای جهانی به هر قیمت ممکن است.

با این حال، روند تحولات آتی در بازارهای جهانی انرژی و شکل‌گیری مجامعی برای گفت‌وگوی دایمی بین تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان عمده نفت خام، موجب شد دو طرف به این باور قطعی برسند که تأمین منافع یک طرف، بدون در نظر گرفتن منافع بلند مدت طرف دیگر

شرکت نفتی بریتیش پترولیوم در تازه‌ترین گزارش خود در خصوص چشم‌انداز بازار جهانی نفت با اشاره به سهم آپیک در تأمین تقاضای آتی نفت خام مصرفی در دنیا، از سهم رو به رشد این سازمان در این بخش خبر داده است. بر اساس برآورد بی‌بی‌سی، تسلط آپیک بر بازارهای جهانی نفت خام تا سال ۲۰۳۰ روند فزاینده‌ای را شاهد خواهد بود و بر این اساس، سهم سازمان از تأمین نفت خام مصرفی دنیا از ۴۰ درصد در شرایط فعلی به ۴۶ درصد در سال ۲۰۳۰ میلادی افزایش خواهد یافت. این رقم تقریباً معادل نیمی از نفت خام مصرفی در دنیا است.

جمهوری اسلامی ایران، عربستان سعودی، ونزوئلا، عراق، کویت، امارات عربی متحد، لیبی، نیجریه، قطر، الجزایر، آنگولا و اکوادور، کشورهای عضو سازمان کشورهای صادرکننده نفت، آپیک هستند. اطلاعات منتشر شده در خصوص وضعیت ذخایر اثبات شده این کشورها در ابتدای سال ۲۰۱۰ میلادی حاکی از آنست که کشورهای فوق، مجموعاً ۷۷/۲ درصد از ذخایر اثبات شده نفت خام دنیا را در این سال به خود اختصاص داده‌اند که از این رقم ۷۰ درصد از ذخایر در کشورهای خاورمیانه‌ای عضو آپیک متمرکز شده‌اند. نکته قابل ذکر

ذخایر اثبات شده کشورهای عضو آپیک

ردیف	کشور	ذخایر اثبات شده (میلیارد بشکه)	سهم از کل (درصد)
۱	عربستان سعودی	۲۶۵	۱۹/۸
۲	ونزوئلا	۱۷۲	۱۲/۹
۳	ایران	۱۲۸	۱۰/۳
۴	عراق	۱۱۵	۸/۶
۵	کویت	۱۰۲	۷/۶
۶	امارت عربی متحد	۹۸	۷/۳
۷	لیبی	۴۴	۳/۳
۸	نیجریه	۳۸	۲/۸
۹	قطر	۲۷	۲/۰
۱۰	الجزایر	۱۲	۰/۹
۱۱	آنگولا	۱۴	۱/۰
۱۲	اکوادور	۷	۰/۵
	جمع	۱,۰۳۲	۷۷/۰

استخراج: «اقتصاد ایران» از آپیک